

Menih in psihoterapevtka*

- Dober dan, Simon.
- Dober dan, Ruth.
- Precej pripravno je zame, da vi prihajate k meni, je rekla Ruth.
- Z veseljem vas bom sprejel v samostanu tistega dne, ko se boste počutili dovolj močni, da pridete tja, je odgovoril Simon.
- Res je, da še nisem prav pri moči za poti, ki se vzpenjajo in spuščajo. Toda sprašujem se, če ...

Ruth je, ne da bi dokončala stavek, pustila, da se je tišina zavlekla.

- Sprašujete se, če je vaše fizično stanje edina ovira za vaš obisk v samostanu.

- Da ... Judinja ima mnogo razlogov za to, da ne bi stopila na sveti kraj krščanstva. Ta trenutek nimam nobene želje načenjati tega vprašanja. Govoriva o čem drugem, prav?

- Potem bom govoril o vtisu, ki sem ga imel, ko sem vas prejle videl: da vam gre bolje.

Stavek jo je presenetil. Razen morda, ko sta se prvič srečala, ni Simon nikoli rekel niti najmanjše vljudnostne fraze, najmanjše ljubeznive banalnosti. Predpostavila je celo, ne da bi to rekla, da menih ne sme govoriti ženski o njenem telesu. Tako je sprejela to znamenje zanimanja za njeno zunanost in zdravstveno stanje kot znak do zdaj zamolčane pozornosti, ki jo je ganila. Nasmehnila se mu je.

- Če mi ne bi šlo bolje, bi lahko že obupali nad mano, je rekla. Daleč sem od vseh skrbi, teh, ki si jih povzročam sama, in teh, ki jih povzročam svojim bližnjim. V tej vzvišeni naravi, v tej hiši prijateljstva, me, po pravici povedano, vse očara. Noémie in Dan me očarata. In potem ta najina srečanja. Tukaj je beseda doma povsod. Samo enega izraza

se spomnim za vse to in jezi me, ker ne vem, kaj pomeni: to je beseda "milost". Vaša beseda. Pri nas psihologih ni milosti!

Ruth je nadaljevala bolj počasi:

- Veste, po čem vendarle prepoznam to "milost", katere pomena ne poznam?

- Še sanja se mi ne, je rekel Simon.

- Po tem, da tukaj nihče nikoli ne reče drugemu: pretiravaš. Ta glagol enostavno ni v rabi v tej hiši. Medtem ko so nam, vsaj najbolj željnimi med nami, to očitali vsaj tisočkrat, odkar smo prišli na ta svet, ali ne? Analitiki in njihovi pacienti mi lahko tu pritrdijo. Tukaj pa, nasprotno, nihče ne ustavi nikogar s tem glagolom, kakor daleč že gremo v besedi. Medtem ko imam Freuda in njegove učence na sumu – ravno toliko tudi duhovnike –, da so za svojo nalogo imeli privedi človeštvo k razumu – znanstvenemu razumu, prav tako kot religioznemu razumu. Za ene in druge se zdi, da so si zastavili enako nalogo, povedati ljudem, da pretiravajo – tako v svojem trpljenju kot tudi v svojem ...

Ruth se je ustavila: ena beseda ji je manjkala.

- ... v svoji slavi?

- Da, to je to. Tudi za to besedo ne vem, kaj pomeni, toda sprejem jo: v svoji slavi.

Ali niso vsi ti misleci in teologi rekli človeku, vsak znotraj svoje discipline in govorice: samo inteligentna žival si, nobenega razloga nimaš, da bi od življenja pričakoval kaj drugega kot usodo smrtnika ter užitek živali in inteligence; ali pa: nič drugega nisi kot ustvarjeno bitje in grešnik, nimaš vrednosti, za katero misliš, da jo imaš, in posledično ne vzroka, da bi se smel počutiti tako ranjenega ali prizadetega od sočloveka ali od življenja. Človeška želja, da bi ga lepo obravnavali, se

pravi, ga v bistvu obravnavali kot boga, bi bila, po mnenju njih vseh, zloraba; in pretirano bi bilo trpljenje, povzročeno človeku z dejstvom, da ni obravnavan tako. Ko pravim "biti obravnavan kot bog", ne govorim o neomejenih zahtevah slavnega "otroškega jaza", ki bi želel vse, kakor pogosto pravimo. Govorim o prvi želji človeka, da bi bil sprejet in prepoznan, kar se lahko imenuje tudi želja biti ljubljen. Čeprav znanost misli, da nasprotuje religiji in da jo spodbija, je tudi ona želela – in to morda celo bolj radikalno kakor religija – zatreti v človeku neskončno željo, željo, da bi bil. Pred in z drugim.

Simon je poslušal in včasih priprl oči, kakor da bi hotel videti to, kar je videla ona, preoblikovati v sebi misli, ki so nastale v njej in ki še niso našle prostora v njegovem duhu. Misli, ki mu jih je predlagala, je moral najprej prevesti v svoj jezik:

- Če vas prav razumem, Ruth, v tem, o čemer mi govorite, ne gre za dovoljenje, za pravico prekoračiti meje, potrebne človeški civilizaciji. Gre za željo preseči človekovo uso-do. Prekoračenje, ki ga naša kultura, znanost in religije, tokrat pomešane med seboj, nikakor ne dovolijo. "Pretiravati" v smislu, kakor so vam to očitali, je drzniti si želeli več od te usode, ki je pogosto ponižujoča, nepravilna, uničujoča, drzniti si želeli biti obravnavan drugače kot žival, drugače kot ustvarjeno bitje in kot grešnik, ste rekli. Je tako?

Ruth je pritrdila. Simon je nadaljeval:

- Ne vem, če so vsi psihoterapevti znans-tveno gluhi za globoko bolečino človeške duše, vem pa, da je pri duhovnikih in pastojih pogostejše da, na primer, ljudem očitajo trpljenje, ki ga povzročajo, kakor da bi z ljudmi prepoznavali tisto trpljenje, ki ga izkušajo sami. Večni, kar se njega tiče, je le redko klican, da bi odgovoril na težko situacijo, ki nam jo je dal na tem planetu. Kar pa se tiče želje po slavi, ki ste jo omenili, to na splošno zamenjujemo z napuhom. Če

se tako izrazim, ta želja ni del božjih pravic človeka.

- Pa vendar, če se prav spomnim, psalmi, ki jih noč in dan prepevate po samostanih, ne vsebujejo samo hvalnic, je tako?

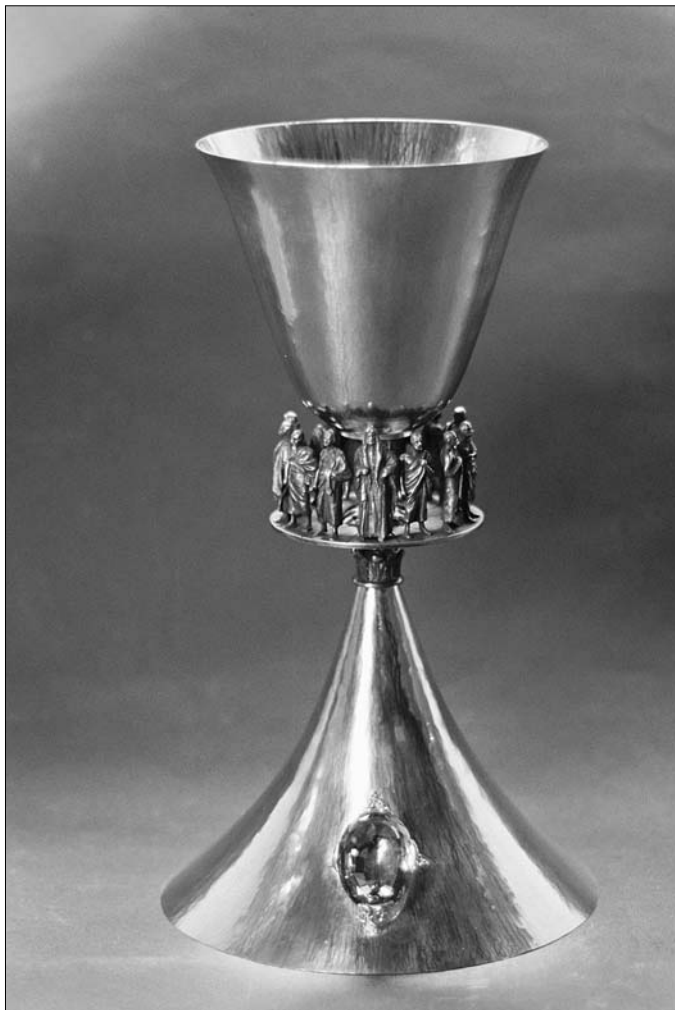
- Seveda ne, tu so še tožbe vseh vrst, pa pred Boga prinesena močna nasprotovanja, ker so življenjski pogoji tu spodaj tako težki in odnosi med ljudmi tako nasilni. Tam najdemo tudi dovoljeno željo po "biti več", vse do tega, da se Bogu pripiše ta "Bogovi ste, vsi ste sinovi Najvišjega". Mi, ljudje, bogovi? Le kdo bi to besedo vzel resno? In koliko ljudi ve, da so te besede vzete iz Svetega pisma? Še več, v Psalmu 82 je izrecno predvideno, da ljudje tega ne bodo verjeli. Po mojem mnenju je bil psalmist – pa naj gre za kralja Davida ali za koga drugega – duhovno-kraljevski, saj si ne prepove nikakršnega pretiravanja. Najbolj prekomerne želje, najtežje priznana čustva in najbolj obsojanja vredni načrti – maščevanje, umor – vse si je upal izreči. In to na tako močan način, da si danes, v samostanih, v naših policijskih družbah, včasih ne upamo več peti določenih verzov.

- Tako torej, skozi stoletja so se duhovniki posluževali Svetega pisma za cenzuro misli, in zdaj že Sveto pismo samo ni več religiozno korektno?, je rekla Ruth z rahlo zbadljivim tonom.

- Počakajte, Ruth. Nekateri odlomki so prav posebno krvavi. Psalm 137, na primer.

Začne se z nostalgijo in glasbo: "Ob rekah Babilona, tam smo sedeli in jokali, ko smo se spominjali Siona. Na vrbe v njegovi sredi smo obesili sovje citre ..." Konča pa se tako: "Hči babilonska, uničevalka, blagor mu, ki ti poplača tvoje dejanje, ki si nam ga storila! Blagor mu, ki zgrabi in trešči tvoje otročiče ob skalo!" Te besede danes morda sliši samo še analitik.

- Res, nič bolj niso strašljive kot podobe naših noči. Tako govorijo naše sanje, s to surovostjo, s to krutostjo. In mi, psihoterapevti,

Christoph Steidl Porenta: Kelih *Apostoli* za podutiško župnijo.

mislimo, da je bolje, da te besede in podo-
be pridejo na površje. Šele ko so izražene, se
lahko spremeni želja. Ne prej.

- Potemtakem, je povzel Simon, bi lah-
ko bil kralj David mojster v kraljevskem pre-
tiravanju.

- Teh pesmi tudi niso peli pobožni in pod-
ložni ljudje, temveč kraljevi pomočniki. Te
pesmi kralja so njim, ki so jih peli, omogočale
priti ne le do njegove kraljevskeosti, temveč
tudi do njihove lastne.

Ruthin glas je obarvala jeza.

- Vidim, da poznate problem, je dejal.
Ne da bi se menila za njegovo odobrava-
nje, je nadaljevala:

- Toda vi, Simon, kje ste vi našli pravi-
co pretiravati?

Močno je zaprl oči, kakor človek, ki vstopi
v nevidno bivališče, kjer ga išče njegov lastni
duh. Potem se je na njegovem obrazu pojavil
skoraj navihani nasmeh. Ponovno je odprl oči
in rekel:

- Tokrat pa je vrsta na meni, da vam od-
govorim s popevanjem. Kakor ste se zadnjič

navezali na Mozarta, meni danes prihaja tale glasba: napisal je ni glasbenik, toda zame je vseeno glasba: "Nisem ujetnik svojega razuma. Rekel sem: Bog." Saj poznate?

- Da, Rimbaud, kajne? Eden izmed mojih najljubših glasbenikov, no, "melodičnih pesnikov", že odkar imam ušesa, ki slišijo.

- Jaz sem to besedilo srečal šele, ko sem se ga bil pripravljen polastiti, za kar sem verjetno potreboval veliko več časa kot vi. Ta stavek je bil zame gromozanski posmeh vsakršni oblasti, ki misli, da pozna življenje in da ga lahko z znanjem zadrži. Ta misel, "Rekel sem: Bog", ki je nič, niti razum ne more zamolčati, je bila prva moč te vrste, ki sem jo srečal, moč, s katero porušimo zidove svojega zapora. Še več, te Rimbaudove besede sem ponovno našel v Psalmu 82, o katerem sem govoril, skoraj iste, toda hkrati čisto drugačne, saj so tokrat pripisane Bogu samemu. Ti dve misli se nenavadno ujemata: človek-pesnik pravi: "Rekel sem: Bog", da bi ušel ujetosti v svoj lastni razum. Na koga se navezuje? Mar ne na Boga, ki je, on sam, rekel ljudem: "Jaz sem rekel: Bogovi ste"? ...

Ruth si ni mogla kaj, da ga ne bi prekinila:

- Da, to čutim v tej hiši, Bog za vas ni naziv zanj, ki ga ponavadi imenujemo Bog. Je bolj nek kraj, kjer beseda najde oporo, kjer življenje izreče "Bog", kot izreče "Jaz" ali "Ti". Kraj, kjer "Jaz" ni ujetnik, niti ujetnik besede ne. Najbolj osupljivo zame je morda tole: želja doseči, ne da bi se priklanjal, niti sklonil glavo, na tem kraju ni vzeta za pretirano.

- Da, je pritrdil Simon. Nekega dne sem razumel nekaj, kar lahko povem tudi z vašimi besedami: "Bog" je najbolj nezmerna beseda v vseh jezikih. Prav zato jo imam tako zelo rad.

- Toda to spremeni vse. Takorekoč ne gre več za isto zgodbo. Daleč sva od velikega nebeškega kifelja, pravzaprav od vseh zloveških montaž religij, mogoče bi morala zdaj reči podreligij.

Njen duh se je nenadoma odprl, ne toliko nepoznanim mislim kot novim razsežnostim, kakor da bi se, ob vrnitvi domov, zidovi njene hiše hipoma razmaknili.

Niti sekunde več ni mogla sedeti in, ko je vstala, živahno kakor za ples, se je znašla ob ograji balkona, pred dolino, goro, nebom. Tako je ostala in zadihala za trenutek, potem se je obrnila k Simonu:

- Kaj ko bi se malo sprehodila?, je predlagala.

Prevedla: Jana Pinterič

* Knjigo *Le moine et la psychanalyste*, katere odlomek objavljamo in ki je izšla septembra 2005 v Parizu pri založbi Albin Michel, je napisala Marie Balmary, francoska psihoterapevka in avtorica več esejev ter romanov (*L'homme aux statues*, *Le sacrifice interdit*, *La Divine Origine*, *Abel ou la Traversée de l'Eden*). Navdih za omenjeno knjigo je avtorica našla ob pogovorih z benediktinskim menihom Marc-Françoisom, bratom Jacquesa Lacana. Zgodba se odvija v obliki dialoga med katoliškim menihom, ki je bivši zdravnik in vdovec, ter psihoterapevko, ki je od raka okrevajoča agnostična Judinja. Skupaj se sprašujeta o razliki med ozdravljenjem in odrešenjem, odkrivata, kako je današnji svet (tudi psihoterapevski) prežet s krščanskimi izrazi, po bližnjem srečanju s smrtjo in boleznijo pa oba čutita željo, globljo od tiste po ozdravljenju. Njuni pogovori so živa soočanja mnenj o Cerkvi in o Bogu. Slednji psihoterapevko včasih spominja na velikana, ki žre duše. Sogovornika se nenehno opirata na Sveto pismo, v njunih pogovorih pa sodelujejo poleg Abrahama, Psalmista in Jezusa še Mozart, umirajoči Rimbaud ter velika prijatelja Montaigne in La Boétie. Skozi netipično, a navdušujočo pripoved nas avtorica pospremi v svet takih medčloveških odnosov, ki bi jih morda lahko poimenovali nebesa.